УДК 35.07/08:005.95/96

Р. Ю. Бортейчук,
аспірант кафедри державної політики та управління політичними процесами, Національна академія державного управління при Президентові України

ДЕРЖАВНЕ СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ: СУТНІСТЬ ТА МЕХАНІЗМИ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ

У межах даної статті здійснено ґрунтовний теоретико-методологічний аналіз державного стратегічного управління та розроблено відповідні механізми його реалізації, відповідно до цього з'ясовано сутність стратегії державного управління, розкрито її функціональний зміст, запропоновано авторський підхід до розуміння державного стратегічного управління, вказано на його оптимізаційний характер та технології реалізації.

As part of this article is a thorough theoretical and methodological analysis of the state of strategic management and development of appropriate mechanisms for its implementation, according to the essence of the strategy of management, described its functional contents of the authorized approach to understanding the state of strategic management, given its optimization nature and technology implementation.

Ключові слова: стратегія, стратегія державного управління, стратегічне управління, стратегічне планування, державне стратегічне управління, ефективність, стратегічне управління, державне управління, органи державної влади.

Key words: strategy, governance, strategic management, strategic planning, strategic public management, efficiency, strategic management, public administration, public authorities.

ВСТУП

На сучасному етапі соціально-політичного та економічного розвитку України особлива роль належить розробці ефективних підходів до практики запровадження державного стратегічного управління у всіх сферах суспільного життя. Такий новітній контекст до організації діяльності органів державної влади сприятиме розширенню її функціональних параметрів та ефективності реалізації покладених на неї повноважень, що тим самим буде гарантом стабілізаційного розвитку держави та запорукою оптимізації її системи управління загалом.

Державне стратегічне управління в органах державної влади України є однією з найменш досліджених предметних сфер у межах науки державного управління, що тим самим увиразнює потребу її методологічного та практико-прикладного розроблення. Виходячи із цього, постає складне завдання — розробити нову методологію вивчення проблем державного стратегічного управління та технологію його запровадження у діяльності органів державної влади, спираючись на теоретико-практичний арсенал власної предметної галузі. Це, у свою чергу, висуває завдання розробки сучасних оптимізаційних принципів та процедур реалізації державного стратегічного управління в органах державної влади. Такий контекст постановки даної проблематики має на меті побудову нової моделі державного стратегічного управління, яка дозволяла б апробувати його результативність на рівні тактичної діяльності органів державної влади.

З огляду на це, першочерговим завданням для більшості вітчизняних вчених та практиків має стати розробка оптимізаційних практико-прикладних методик реалізації стратегічної діяльності у системі державного управління. Це безпосередньо ставить питання про запровадження державного стратегічного управління, яке слугувало б тактичною альтернативою оптимізації організаційних та структурних змін у системі державного управління України.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Метою даної статті є здійснення ґрунтовного теоретико-методологічного аналізу сутності державного стратегічного управління та розробка відповідних механізмів його реалізації. Досягнення даної мети зумовлює вирішення відповідних завдань, а саме: з'ясувати сутність стратегії державного управління, розкрити її функціональний зміст, запропонувати власний підхід до розуміння державного стратегічного управління, вказавши на його оптимізаційний характер та технології реалізації.

РЕЗУЛЬТАТИ

Державне стратегічне управління є інституційним механізмом розроблення та реалізації стратегії державного управління. Вона у жодному із випадків не може бути готовою даністю і базуватись на історичному досвіді розвитку держави, хоча і його не виключає, передусім вона є результатом багатогранного поєднання різних умов та тенденцій суспільного розвитку. Відтак, це свідчить про те, що стратегія державного управління, передусім має забезпечувати позитивну динаміку розвитку суспільства, шляхом запровадження відповідних соціокультурних трансформацій. А це, у свою чергу, стає можливим лише за умови "знання відповідних законів соціокультурних трансформацій, що тим самим дозволяє передбачити окремі кризові ситуації, зрозуміти реальні причини їх виникнення, пояснити характер кризи, її тривалість, вибрати необхідні механізми регулювання, оцінити необхідні для цього ресурси, визначити їх джерела, мобілізувати людські ресурси та спрямувати їх у необхідному напрямі" [1, с. 311].

У даному відношенні, постає питання, яка соціальна конструкція може виступати у ролі відповідної стратегії державного управління. На думку В.С. Рижова, "стратегія не може бути гарантована наявністю певної ідеології..., по-перше, вона має розроблятись шляхом узгодженого діалогу всіх громадян держави, по-друге, мати часові обмеження для досягнення визначених в межах її реалізації цілей та опиратись на наявні ресурси (організаційні, інституційні, економічні і.т. п.)" [2, с. 17].

З огляду на це, наявність чіткої стратегії державного управління дозволяє зняти певні суперечності у відносинах між органами державної влади та громадськістю, між, власне, самими органами державної влади, (загалом між відповідними гілками державної влади), між різними групам громадськості. Виходячи із цього, на думку Ф. Ганьє, "стратегія державного управління має бути спрямована на визначення найбільш дієвого способу застосування потенціалу держави в умовах розгортання кризової ситуації" [3, с. 32]. Це свідчить про те, що для реалізації стратегії державного управління вкрай необхідним є "не гіпотетичний, а абсолютно точний, науково обґрунтований прогноз кризових ситуацій, який би дозволив максимально адекватно оцінити причину

поширення кризи, її характер, наявні та необхідні ресурси, обрати адекватні механізми та способи державного стратегічного управління ... з розрахунком на віддалене майбутнє" [3, с.51].

Відповідно до цього, стратегія державного управління має стосуватись таких основних елементів соціальної організації та державно-управлінської практики, як:

— структури внутрішньої організації функціонально повної системи соціальної взаємодії;

— законів самозміни характеру соціальної взаємодії;

— законів соціокультурних трансформацій форми організації спільної діяльності [4].

Отже, це свідчить про те, що стратегія державного управління дозволяє розробити чітку перспективу щодо розгортання відповідної соціально-економічної та політичної ситуації. Відтак, вона повинна включати аналіз відповідного ресурсного забезпечення системи державного управління, а також містити основні цілі, які варто було б реалізовувати, аби здобути належну перспективу розвитку.

Стратегія державного управління перебуває у тісному взаємозв'язку з оперативним та тактичним управлінням. Однак по відношенню до них стратегія державного управління є первинною, "оскільки вона визначає загальну мету дій, сил, засобів та механізмів вирішення антикризових задач" [5, с. 39]. Відповідно до цього стратегія державного управління визначає зміст практики оперативного управління. У даному відношенні стратегія "задає загальні та конкретні організаційні та економічні параметри, які визначають напрям та форми діяльності у кожній із сфер соціально та культурно значимої діяльності" [5, с. 40]. Певним чином у ході їх безпосередньої реалізації змінюється організаційний порядок у межах певної управлінської структури, яка виступає у ролі суб'єкта реалізації відповідних стратегічних ініціатив. З огляду на це, запровадження стратегії державного правління безапеляційно має приводити до досягнення відповідного організаційного результату. Саме тому, на думку Ю.Б. Громико, "результатом стратегії державного управління є вироблення загальних основ використання різних видів ресурсів, координація різних видів та форм діяльності заради посилення могутності держави та процвітання народу" [5, с. 44].

Виходячи із сутності результату запровадження стратегії державного управління, можна чітко ідентифікувати її предметний зміст, який визначається системними завданнями, які постають перед державою та її інститутами на відповідному етапі історичного розвитку. Відповідно до цього зміст стратегії державного управління, з позиції різних вчених, визначається таким переліком питань, який включає:

— виявлення періодичності запровадження відповідних трансформацій у різних сферах суспільного життя [6];

— визначення соціально і культурно значимих цілей соціально-економічного та політичного розвитку суспільства [7];

— виявлення доцільності запровадження відповідних ресурсів, які забезпечували б розроблення та реалізацію відповідних стратегій суспільного життя (людських, природних, техніко-технологічних, виробничих, фінансових, геополітичних тощо [8];

— розробку основ матеріального забезпечення відтворення населення держави (яка кількість населення необхідна для розвитку держави і якого ресурсного спрямування) [9];

— підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації управлінського персоналу;

— своєчасне реформування соціальних інститутів, включаючи інститути влади та державного управління [10].

Однією із методологічних проблем розуміння сутності державного стратегічного управління є проблема запровадження єдиної універсальної моделі стратегічного управління. У даному відношенні, мова йде про унікальні методики та техніки процесу вироблення стратегії, які б були унікальними для всіх без винятку державно-управлінських структур. Такі методики та техніки є утопічними, це зумовлено тим, що кожна державно-управлінська структура наділена власними функціональними повноваженнями, має різну динаміку розвитку, потенціал прийняття та реалізації державно-управлінських рішень, а тому користуватись уніфікованими підходами до вирішення певних проблемних ситуацій у системі державного управління фактично не спроможні. Відтак, це свідчить про те, що розробка та запровадження універсального стратегічного державного управління існує поки що на рівні гіпотетичних підходів. Тут переважною мірою мова йде про певні загальнометодологічні тенденції організації державно-управлінської діяльності, які базуються на узагальнених принципах розробки та реалізації стратегічного управління.

Відтак, державне стратегічне управління, передусім має включати "чітко організоване комплексне стратегічне планування, ... а також структуру управління, яка завжди має бути адекватною "формальному" стратегічному плануванню побудованому за принципами вироблення довгострокових стратегій досягнення організаційних цілей" [11]. Це свідчить про те, що державне стратегічне управління має бути спрямоване на створення таких управлінських механізмів, які гарантували б реалізацію відповідних державно-управлінських стратегій через систему послідовно вироблених планів.

Державне стратегічне управління передусім пов'язується із постановкою стратегічних цілей розвитку та функціонування держави. У даному відношенні воно безпосередньо має бути спрямованим на підтримання певних форм взаємодії з громадськістю. Це свідчить про те, що основний методологічний та технологічний зміст реалізації державного стратегічного управління має базуватись на чітко визначених громадськістю стратегічних перспективах, саме тому його ефективність визначатиметься рівнем функціональної відповідності ним. У такому контексті державне стратегічне управління має бути спрямованим на реалізацію стратегічних цілей громадськості, а з іншого боку, на забезпечення організаційної стабільності та функціональної ефективності державно-управлінських структур.

У контексті даного аналізу, постає питання, наскільки органи державної влади, запроваджуючи практичні методики загального стратегічного управління, здатні посилити свій внутрішньоорганізаційний потенціал, водночас забезпечуючи окремі структурні зміни, у такий спосіб, аби вони гарантували своєрідну відповідність державно-управлінських структур сучасним тенденціям розвитку та практики управлінської діяльності. Вирішення цього питання прямо пов'язується із розумінням стратегічної ролі персоналу у системі державного управління та самими технологіями стратегічного управління персоналом у діяльності органів державної влади. При цьому слід відзначити, що саме персонал організації є її стратегічним потенціалом, який і визначає стратегічні перспективи функціонування системи державного управління. На думку А.А.Томпсона, саме "персонал задає стратегічну архітектоніку якості надання державно-управлінських послуг та ефективності функціонування системи державного управління загалом" [12, с. 38]. Критерієм такої ефективності, безумовно, виступає здатність державно-управлінського потенціалу розробляти та запроваджувати відповідні перспективні напрями розвитку держави.

Виходячи із такого контексту, розуміння даної проблематики варто поставити питання про запровадження державного стратегічного управління як одного із оптимізаційних механізмів діяльності органів державної влади. З позиції В.Пікулькіна, доцільність запровадження державного стратегічного управління також зумовлюється "регулярним виникнення кризових ситуацій у сфері економіки, політики, демографії та інших сферах, окремо чи у сукупності, що є результатом неузгодженості процесів соціокультурних трансформацій у різних сферах управлінської діяльності" [13, с. 74]. Єдиним, ефективним механізмом подолання таких кризових ситуацій виступає саме державне стратегічне управління.

Подібного підходу у розмінні сутності та доцільності запровадження державного стратегічного управління дотримується Г.В.Атаманчук. Однак вчений зауважує, що універсального механізму подолання кризових ситуацій практично не існує, є лише функціонально повна сукупність механізмів регулювання колективної поведінки, яка і являє собою державне стратегічне управління. Відповідно до цього, технологічно його запровадження визначається "сукупністю умов, домі-

нуючим соціокультурним типом основної частини населення, домінуючими на даний час регуляторами колективної поведінки, локалізацією та глобалізацією кризи, видами сфер діяльності, які перебувають в кризових умовах" [14, с. 360]. Все це свідчить про те, що державне стратегічне управління є необхідною оптимізаційною умовою подолання відповідних кризових ситуацій, з яким безпосередньо стикаються державні службовці у контексті реалізації своїх функціональних повноважень.

Державне стратегічне управління методологічно передбачає розробку та реалізацію ресурсів адекватних умовам подолання кризової ситуації. З огляду на це основним завданням державного стратегічного управління є "зміна курсу в управлінні з урахуванням стратегічних цілей, реорганізація органів влади та управління, координація їх зусиль щодо консолідації населення на основі загальних соціально та культурно значимих ідей" [15]. При цьому слід також відзначити, що подібна зміна соціально- і культурозначимих ідей з необхідністю приводить до зміни стратегічних цілей розвитку держави. Отже, до процесу розробки та реалізації державного стратегічного управління мають залучатись не лише державно-управлінські структури, але й інститути громадянського суспільства, які розробляли б, власне, її методологію.

На думку Н.І.Глазунова, методологічну основу державного стратегічного управління становить програмно-цільове управління державою, яке з необхідністю включає такі основні напрями, як:

— прогнозування та моніторинг самозміни колективної поведінки та соціальної взаємодії на віддалену перспективу;

— прогнозування та моніторинг соціокультурних трансформацій у всіх сферах соціально- та культурнозначимої діяльності на віддалену перспективу [16].

Виходячи із цього, можна чітко констатувати, що у такому контексті державне стратегічне управління визначається цілями оперативного управління, які стосуються конкретних напрямів діяльності органів державної влади в умовах безпосередньої реалізації державно-управлінської практики. З огляду на це варто чітко акцентувати увагу на визначенні основних напрямів реалізації державного стратегічного управління. До них належать:

— спрямованість внутрішньої політики держави [16];

— забезпечення розвитку економічного потенціалу держави;

— напрями міжнародної політики та політика формування відповідних інтегративних відносин між деревами [5];

— напрями освітньої політики держави та виховання підростаючого покоління [17].

Виходячи із розуміння змісту основних напрямів реалізації державного стратегічного управління, можна чітко класифікувати економічну, соціальну, культурну, управлінську стратегії держави. Саме ці стратегії і визначають загальностратегічний курс розвитку держави, а відтак, і реалізацію державного стратегічного управління. Кожна із таких стратегій, на нашу думку, дозволяє розробити та запровадити відповідні прогнозні методики у різних сферах суспільного життя — соціальній, економічній, політичній, духовній.

Запровадження таких прогнозних методик складає методологічну основу розроблення та реалізації державного стратегічного правління. Це, на думку А.А. Дегтярьова, зумовлено тим, що "аналіз та прогнозування соціокультурних трансформацій у різних країнах світу дозволяє спрогнозувати зміну ресурсів різних країн та відповідним чином їх економічних, політичних, інтелектуальних та моральних можливостей у реалізації економічної, політичної та військової експансії... конкретне вивчення специфічних законів соціокультурних трансформацій кожної країни світу дозволяє отримати інформацію, необхідну для успішної зовнішньо-економічної, політичної та військової діяльності [18, с. 38].

Відповідно до вищенаведеного під державним стратегічним управлінням слід розуміти таку технологічну складову організації діяльності органів державної влади, яка забезпечує ефективність розвитку держави. У підтвердження цього Ю.М. Козлов наполягає на доцільності розуміння під державним стратегічним управлінням "систему заходів щодо подолання кризових ситуацій, які виникають внаслідок зміни цільових установок та особистісного смислу індивідуальної та колективної діяльності" [19, с. 94]. У даному відношенні методологічна сутність запровадження державного стратегічного управління базується на прогнозуванні відповідних оптимізаційних дій та заходів. До них належить прогнозування:

— трансформацій у політичній, економічній та світоглядній сферах, сфері освіти та виховання [20];

— зміни у звичаях, традиціях та тенденціях суспільного розвитку [21];

— досягнень у сфері науки, техніки та технологій [22];

— умов та характеру кризи у найближчий час та у віддаленій перспективі [23];

— способів підготовки та реалізації антикризового управління [6];

— способів та механізмів антикризового управління [6];

— основ використання стратегічних ресурсів [24];

— основ матеріального і технічного забезпечення антикризового управління [19];

— механізмів та способів контролю за ефективністю антикризового управління [13].

Такі оптимізаційні дії та заходи свідчать про антикризову спрямованість запровадження державного стратегічного управління. Виходячи з цього, органи державної влади всіх рівнів мають спрямовувати свою діяльність на запровадження відповідних антикризових технологій. Складовими таких технологій виступають:

— розроблення та практична реалізація стратегії антикризового управління;

— прийняття стратегічних рішень щодо зміни курсу управління державою, реорганізації системи органів державної влади на відповідному етапі соціально-економічного та політичного розвитку суспільства;

— профільна підготовка фахівців у сфері реалізації технологій антикризового управління;

— мобілізація органів державної влади та інститутів громадянського суспільства у напрямі реалізації відповідних антикризових заходів.

З огляду на ці елементи антикризової технології як важливого елемента реалізації державного стратегічного управління, варто звернути особливу увагу на його функціональний зміст. Цей зміст, на нашу думку, має зводитись до практичної діяльності вищого керівного складу держави, зданого розробляти та успішно реалізовувати відповідні антикризові заходи у короткостроковій та довгостроковій перспективі. Саме тому для органів державної влади пріоритетним завданням має бути розроблення відповідних державних стратегій у різних сферах суспільного життя. З цією метою органи державної влади до розробки відповідних державних стратегій мають залучати науково-експертне середовище, здатне успішно запроваджувати відповідні прогнозні сценарії щодо передбачення соціально-політичних, соціально-економічних та соціально-культурних трансформацій, практико-прикладні технології передбачення результативності антикризового управління.

У контексті даного аналізу методологічно цінною є позиція, представлена С.Г.Паречіною, яка стосується утвердження низки законів, дотримання яких певним чином гарантує ефективність розроблення та реалізації стратегії державного управління. До таких законів вчений відносить:

— самозміну соціально активних суб'єктів (індивідів та соціальних груп);

— організацію соціальних інститутів;

— організацію мислення та поведінки;

— організацію детермінант колективної поведінки;

— зміну характеру соціальної взаємодії;

— самозміну політичних режимів;

— трансформацію стилів державного управління;

— запровадження дуального соціокультурного управління;

— соціокультурні трансформації соціальних інститутів (економіки, політики, науки, освіти, культури);

— соціокультурні трансформації різних країн світу [25].

Саме ці закони, з позиції російських вчених, забезпечують розроблення стратегії державного управління, яка базується на дотриманні відповідних методологічних засад, які гарантують досягнення певної результативності державного стратегічного уп-

равління. У даному відношенні, ці закони дозволяють розробити стратегію державного управління, базовану на:

— визначенні достовірних прогнозів локальних та глобальних криз у різних сферах суспільної життєдіяльності (економічній, політичній, культурній, соціальній та ін.) на певну перспективу;

— виборі адекватних способів та механізмів управління колективною поведінкою в умовах подолання відповідної кризової ситуації.

Виходячи із цих механізмів розроблення стратегії державного управління, слід поставити питання про необхідність розроблення "науково обґрунтованих планів державного стратегічного управління" [26]. Ефективність такого підходу до розроблення стратегії державного управління визначається здатністю спрогнозувати динаміку соціально-економічного та політичного розвитку держави в умовах певних трансформацій, зумовлених відповідними кризовими ситуаціями у тих, чи інших сферах суспільного життя. Більше того, доцільність запровадження державного стратегічного управління найбільш увиразнено простежується в ситуації кризи управління державою, яка традиційно є результатом послаблення організаційного ресурсу системи державного управління. Більше того, ймовірність виникнення такої кризової ситуації досить часто може простежуватись за умови відсутності державного стратегічного управління, а відтак, і відсутності ефективної державної стратегії. У такий спосіб це свідчить про те, що державне стратегічне управління передусім спрямоване на:

— посилення організаційно-інституційного потенціалу органів державної влади;

— здійснення системного реформування всіх сфер суспільного життя, гарантуючи належні умови життєдіяльності громадян;

— забезпечення економічного розвитку та політичної стабільності у державі.

З огляду на це державне стратегічне управління слід розглядати у ролі оптимізаційної складової функціонування системи державного управління загалом. Його основу має складати розроблення та реалізація державної політики щодо забезпечення суспільного розвитку держави на певному історичному етапі. Слід відзначити, що реалізація цієї політики також повинна мати стратегічну спрямованість і стосуватись передусім подолання відповідних кризових ситуацій, запровадження як соціальних реформ загалом, так і конкретних реформ у сфері державного управління, забезпечувати впровадження високих стандартів щодо професійної підготовки кадрів.

У межах даного аналізу, особливу увагу, слід звернути на прагматичну складову розроблення та реалізації державного стратегічного управління. Така прагматичність, безпосередньо виражається через ефективність впливу стратегії державного управління на діяльність органів державної влади. Наявність стратегії державного управління забезпечує спадкоємність у діяльності органів державної влади. На думку Г.І.Пещерова, "прем'єр-міністр чи склад уряду загалом можуть докорінно змінюватись, але якщо є державна стратегія, то це є гарантією спадкоємності та можливості для довгострокового планування, незалежно від зміни прем'єр-міністра чи будь-якого іншого чиновника... той факт, що на пострадянському просторі прем'єр-міністри змінюються майже щороку, кожен раз є свідченням відсутності стратегії, під яку, за умови її існування, просто підбирають менеджера" [27, с. 53]. Такий підхід до розуміння державного стратегічного управління, доводить його прогностичну методику, яка з необхідністю вимагає відповідних технологій стратегічного управління у діяльності органів державної влади.

Розглядаючи прагматичну складову розроблення та реалізації державного стратегічного управління, слід звернути увагу на те, що саме стратегія державного управління і базована на ній державна політика є необхідним атрибутом налагодження ефективної взаємодії органів державної влади та громадськості. У підтвердження цього Ю.Л. Тихомиров акцентує увагу на тому, що саме "державна стратегія відкрито пропонує соціальні цінності, говорить про доцільність досягнення суспільної єдності... констатує державу як єдину політичну силу... стратегія є гнучким соціальним договором, який укладається на чітко визначений період органами державної влади з громадянами, щодо реалізації їх спільних інтересів" [28, с. 10—11]. Такий контекст розуміння державної стратегії вказує на її внутрішньо-інтегративну функцію, яка зводиться до консолідації суспільства навколо чітко визначеного вектора розвитку, консолідації влади та суспільства і, насамкінець, до консолідації політичних сил.

Державна стратегія задає орієнтири та пріоритети для діяльності органів державної влади "для середньострокових та довгострокових проектів, які не повинні суперечити генеральній стратегії" [29]. Відповідно до державної стратегії мають розроблятись чіткі концепції розвитку держави, — нормативно-правове забезпечення, урядові програми, навіть формування державного бюджету. Більше того, на думку В.Є. Чіркіна, наявність державної стратегії є важливою іміджевою ознакою ефективності системи державного управління та держави загалом, а саме: "якщо держава має стратегію, то з нею і її стратегією вимушені рахуватись інші держави, якщо у держави не має стратегії, то вона перебуває у фарватері чужої стратегії" [30]. У даному відношенні, вчений звертає увагу на те, що "стратегія з необхідністю породжує ситуацію стратегічного поєдинку ... це пов'язується з тим, що у будь-якої стратегії є внутрішньо суперечливі їй альтернативні стратегії, так і зовнішні стратегії... причому на зовнішньому рівні ситуація перетворюється у безпосереднє зіткнення стратегій, і питання про стратегічний поєдинок все частіше вирішується шляхом перемоги однієї стратегії за рахунок поглинання нею іншої стратегії" [30].

Аналізуючи основні механізми впливу державної стратегії та стратегії державного управління на діяльність органів державної влади, слід вказати на її динамізаційну функцію. У даному відношенні йдеться про те, що державна стратегія визначає основні етапи досягнення стратегічної мети суспільного розвитку, яка регламентується інтересами всього суспільства. Це свідчить про те, що державна стратегія є одним із механізмів забезпечення соціальної динаміки, яка і є результатом структурної взаємодії "суспільства, еліти, політичного керівництва, не просто ув'язуватись на довгі роки у вирішення одних і тих же проблем, а досягати поступальної динаміки соціального руху" [31, с. 49]. У такий спосіб це підтверджує той факт, що саме державна стратегія є формою легалізації громадсько-політичної єдності в межах суспільства, що тим самим, найбільш чітко простежується через єдність дій між відповідними гілками влади у контексті реалізації відповідних стратегічних рішень.

Відповідно до логіки аналізу даного аспекту, особливу увагу варто приділити розгляду одного із рівнів державного стратегічного управління — корпоративному стратегічному управлінню. На нашу думку, корпоративне стратегічне управління передбачає реалізацію таких основних механізмів державного стратегічного управління, які базуються на здійсненні корпоративної політики. До таких механізмів належать:

— розподіл ресурсів (процес розподілу ресурсів органів державної влади, таких як фонди, дефіцитні управлінські таланти, технологічний досвід [27]);

— адаптація до зовнішнього середовища (всі дії стратегічного характеру, які покращують стосунки органу державної влади з інститутами громадянського суспільства);

— внутрішня координація (координація стратегічної діяльності для відображення сильних і слабких сторін організаційної структури з метою досягнення ефективної інтеграції внутрішніх операцій, які забезпечують досягнення стратегічної мети);

— організаційне стратегічне передбачення (здатність аналізувати минулий досвід, вчитися на ньому та вміти коректувати стратегічним напрямом розвитку структурного підрозділу органу державної влади).

Відтак, державне стратегічне управління, забезпечуючи безпосередню реалізацію державної політики, виходить із доцільності запровадження таких механізмів, як:

— управління ресурсами (ресурсний аналіз, розподіл ресурсів, створення ресурсів і ресурсне забезпечення довгострокових програм) [22];

— публічна політика (включаючи паблік рілейшнз);

— здійснення стратегічного управління;

— формування та реалізація організаційної стратегії.

З огляду на це державне стратегічне управління включає основні стадії стратегічного планування. До таких стадій американський вчений В.Федерік відносить:

— планування базоване на прогнозуванні (розширення тимчасового горизонту планування; виявлення неточностей у прогнозах; розробка і застосування оптимізаційних методів прогнозування (трендовий аналіз, регресійний аналіз, моделі стимуляцій);

— зовнішньоорієнтоване планування (плани, базовані на стратегічному мисленні, які відрізняються від статичних планів тим, що розподіл ресурсів здійснюється динамічно, відповідно до чого орган державної влади шукає нової можливості переміщення в портфельній матриці у вигіднішу позицію шляхом набуття нових здібностей, що відповідає потребам організаційної структури);

— безпосереднє стратегічне управління (результатом стратегічного управління є поєднання стратегічного планування та тактичного (щоденного) управління у єдиний чітко узгоджений процес, що є невід'ємною складовою прийняття ефективних державно-управлінських рішень) [19, с. 274].

Виходячи з цього, державне стратегічне управління визначає відповідні прийоми стратегічної діяльності органу державної влади. До таких прийомів слід віднести:

— розроблення концептуальної системи реалізації стратегічних завдань, які постають у процесі організації управлінської діяльності;

— здатність стратегічного керівництва структурного підрозділу чітко узгоджувати стратегічні та тактичні завдання у процесі реалізації функціональних повноважень;

— підготовка альтернативних варіантів державно-управлінських рішень;

— ініціювання та запровадження стратегічних методик подолання кризових ситуацій;

— утвердження стратегічних принципів розвитку організаційної структури.

Відтак, наведені вище прийоми стратегічної діяльності органу державної влади є важливою складовою динамізації процесу реалізації державного стратегічного управління.

ВИСНОВКИ

Таким чином, здійснений нами аналіз дозволив проаналізувати сутність та механізми реалізації державного стратегічного управління, відповідно до чого нами виокремлено основні засади, згідно з якими мають розроблятись і здійснюватись відповідні державні стратегії.

Доведено, що державне стратегічного управління є інституційним механізмом розроблення та реалізації стратегії державного управління, що дозволяє зняти певні суперечності у відносинах між органам державної влади та громадськістю, між, власне, самими органами державної влади (між відповідними гілками державної влади), між різними групам громадськості; на підставі цього обгрунтовано необхідність запровадження єдиної універсальної моделі стратегічного управління (унікальні методики та техніки процесу вироблення стратегії, які були б унікальними для всіх без винятку державно-управлінських структур).

Методологічний та технологічний зміст реалізації державного стратегічного управління має базуватись на реалізації стратегічних цілей громадськості, забезпечуючи організаційну стабільність та функціональну ефективність державно-управлінських структур, гарантувати: посилення організаційно-інституційного потенціалу органів державної влади; здійснення системного реформування всіх сфер суспільного життя, створювати належні умови життєдіяльності громадян; забезпечення економічного розвитку та політичної стабільності у державі; на підставі цього розроблено основні механізми реалізації державного стратегічного управління.

Запровадження державного стратегічного управління увиразнює методологічну потребу детального аналізу механізмів оптимізації стратегічного управління у діяльності органів державної влади, що і закладає перспективи подальшого розроблення даної проблематики у майбутньому.

Література:

1. Спиридонов Л. Теория государства и права: учебник для вузов. М.: Феникс, 2008. — 486 с.

2. Рыжов В.С. К судьбе государственного управления // Государство и право. — 1999. — № 2. — С. 14—22.

3. Застосування механізмів ефективності менеджменту в діяльності державних органів: Теорія і практика: пер. з англ. та фр. / Ресурс. центр розвитку гром. орг. "Гурт". — К.: вид. дім "КМ Академія", 2001. — 178 с.

4. Ефимов В.И. Власть в России. — М., 2006. — 417 с.

5. Громыко Ю.Б. Легитимность и власть // Российское аналитическое обозрение. — 2006. — №2. — С. 37—46.

6. Антикризисное управление / Под. ред. Короткова Э.М. — М.: ИНФРА-М, 2000. — 389 с.

7. Бычкова Ю.В. Национальный проект как инструмент стратегического управления // Нац. интересы: приоритеты и безопасность. — 2008. — N 3. — С. 51—61.

8. Алексеев Н. Управление предприятием в кризисной ситуации (опыт работы) // Проблемы теории и практики управления. — 2007. — № 6. — С. 34—49.

9. Государственная служба: теория и организация. Курс лекций / Под общей ред. Охотского Н.В., Игнатова В.Г. — Ростов на Дону: Феникс, 2008. — 511 с.

10. Интегральные показатели эффективности реформы государственного управления. Справочный материал. Всемирный банк. — 2004. — 611 с.

11. Mintzberg H. Strategy in Three Models // California Management Review. — 2004.

12. Thompson A.A., Strickland A.J. III. Strategic Management: Consept and Cases. — 4-th ed. — University of Alabama, Business Publication Inc., Plano. — Texa, 2007. — 376 p.

13. Пикулькин В. Система государственного управления: учебник для вузов. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. — 563 с.

14. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления. — М.: Юрид. Лит., 1997. — 470 с.

15. Василенко И. Административно-государственное управление в странах Запада: США, Великобритания, Франция, Германия: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/Vasil/final.php

16. Глазунова Н.И. Система государственного управления. — М., 2002. — 470 с.

17. Добролюбова Е.И., Показатели эффективности реформ государственного управления в России / Политанализ: http://www.politanaliz.ru/articles_568.html

18. Дегтярев А.А. Политическая власть как регулятивный механизм социального общения // Полис: политические исследования. — 2006. — № 3. — С. 35—50.

19. Исполнительная власть мире: научно-практическое пособие / Ю.М. Козлов. — М.: БЕК, 2006. — 269 с.

20. Лазарев В.В., Липень С.В. Теория государства и Права: учебник. — 2-е изд. — М.: Спарк, 2004. — 511 с.

21. Мэннинг Н. Реформа государственного управления: международный опыт. — М.: Изд-во "Весь Мир", 2003. — 711 с.

22. Анисимов О.С. Новое управленческое мышление: сущность и пути формирования. — М., 2007. — 377 с.

23. Горгес Рената. Так работают правительство и парламенты. — М.: Дело, 2003. — 96 с.

24. Власова Н.М., Вещиков С.И. Универсальный инструмент управления. — ЭКО. — 2003. — № 8. — С. 98—124.

25. Паречина С.Г. Исполнительная власть как индикатор государственного управления: http://lib.ru/POLITOLOG/parechina3.txt

26. Публічна влада та управління: принципи і механізми реалізації: монографія / За заг. ред. Нижник Н.Р. — Чернівці: Технодрук, 2008. — 432 с.

27. Пещеров Г.И. Система государственного и муниципального управления. Учебник, Москва: Издательство МГОУ, 2009. — 617 с.

28. Тихомиров Ю.Л. Государство на рубеже столетий // Государство и право. — 2007. — № 2. — С. 7—16.

29. Фатхутдинов Р.А. Разработка управленческого решения. — М.: ЗАО "Бизнес-школа "Интел-Синтез", 2007. — 624 с.

30. Чиркин В.Е.Государственное и муниципальное управление: http://www.alleng.ru/d/jur/jur240.htm

31. Эффективность государственной власти и управления в современной России. Сборник научных трудов. Под ред. И.А. Исаева. — М.: Юрист, 2004. — 516 с.

Стаття надійшла до редакції 07.10.2010 р.